

PREVENT

INTEGRALE WIJKGERICHTE PREVENTIE

Terugkoppeling Fieldlabbijeenkomst 21 mei 2025

PREVENT

Met PREVENT werken we aan het vergroten van de kwaliteit van (samen)leven in de stedelijke omgeving, door **integrale wijkgerichte preventie** op het **snijvlak van gezondheid en welzijn**. Met een breed spectrum van betrokkenen bouwen we gezamenlijk aan een goede **(wijk)infrastructuur** zodat professionals in **fieldlabs** in de wijk (van huisarts tot buurtsportcoach, van schuldhulpverlener tot wijkverpleegkundige, en van paramedicus tot sociaal werker) optimaal interprofessioneel **samenwerken** en gezamenlijk met onderzoekers, beleidsmakers, docenten, studenten en bewoners leren en onderzoeken in *'communities of research and practice'*.

Fieldlabbijeenkomsten: doel en werkwijze

De bijeenkomsten 'fieldlabs PREVENT centraal' hebben als uitgangspunt om fieldlabs die onderdeel zijn van SPRONG PREVENT te ondersteunen in de doorontwikkeling, door naast het leren **binnen**, ook leren **tussen** en **over** de fieldlabs te stimuleren. **Binnen** de fieldlabs door bijvoorbeeld interprofessioneel samenwerken en samen leren te versterken, **tussen** de fieldlabs door (impliciete) kennis en ervaring uit te wisselen tussen bewoners, studenten, docenten en praktijkprofessionals, en **over** het netwerk van fieldlabs over de ambitie tot meer integrale wijkgerichte preventie (e.g. methodische inzichten rond preventie of ontwerp van fieldlabs).

Programma 21 mei 2025

In de bijeenkomst op 21 mei 2025 waren verschillende bij PREVENT-fieldlabs betrokkenen. Betrokkenen van de hogescholen hebben de aanwezigen meegenomen in wat er zoal gebeurt in de fieldlab en kijken, welke ervaringen zij opdoen, welke uitdagingen er spelen en welke successen er geboekt worden.

Deze bijeenkomst bestond uit drie onderdelen:

- Kennismaking met het (voor PREVENT nieuwe) fieldlab **Cartesius**, inclusief uitwisseling van ervaringen
- Dialoog over de opbrengsten en **leerinzichten van schaduwsessies in fieldlabs** van PREVENT
- Dialoog n.a.v. een inventarisatie van **leerbehoefte en benodigde competenties** in fieldlabs

Hieronder een korte terugkoppeling door de sessieleiders van deze drie onderdelen.

Kennismaking met het fieldlab Cartesius en uitwisseling van ervaringen

Door Saskia Heins, Hanneke Kruize & Rosalie Hegeman (PREVENT-fieldlab Cartesius)

Tijdens deze sessie hebben de aanwezigen kennis gemaakt met **Cartesius**, een living lab van het Lectoraat Building Future Cities van de Hogeschool Utrecht. In deze autoluwe nieuwe wijk in het midden van Utrecht komen verschillende groepen bewoners in hoge dichtheid samen wonen. Ambitie van gemeente en ontwikkelaars is te zorgen dat zij hier langer gezond en gelukkig leven. De Blue zones principes worden daarbij als inspiratiebron gebruikt. Vanaf het begin is er aandacht voor community development, bewegen, voeding, groen, milieu en duurzaamheid. Vraag daarbij is wat werkt, en voor wie. Deze vragen staan centraal in het onderzoek dat we de komende jaren samen met de partners van het 'Convenant Bouwen aan een Gezonde Wijk' doen, samen met bewoners, studenten en praktijkpartners. Ruimtelijk ontwerp, community development, zorg en welzijn zijn daarbij de centrale pijlers. Met Cartesius als fieldlab van PREVENT kunnen we beter uitwisselen en van en met elkaar leren.

Tijdens de bijeenkomst hebben we onze **ervaringen** gedeeld en aangegeven welke **uitdagingen** we ervaren en welke **successen** er geboekt worden. We hebben veel herkenning gezien over hetgeen ons bezig houdt en waardevolle ervaringen uitgewisseld over **vragen** als: hoe ga je om met partners die (in een bepaald stadium) minder betrokken zijn? Hoe kun je (na een aflopende ondersteunende subsidie) toch een gezonde gemeenschap faciliteren? Hoe kun je onderwijs en de praktijk van een fieldlab goed op elkaar afstemmen? Hoe kun je goed samen met bewoners, praktijk, onderzoek en onderwijs leren wat werkt? Waar houdt je rol als onderzoeker van de hogeschool op? Hoe betrek je bewoners? Hoe zorg je dat het gebied niet wordt overladen met studenten? En hoe creëer je doorlopende leerlijnen?

Dialogo over de opbrengsten en leerinzichten van een schaduwsessies in fieldlabs van PREVENT - Een impressie: samen leren door schaduwen in de fieldlabs van PREVENT

Door Esther Wijma & Josien Engel (PREVENT-onderzoekers)

Aanleiding

Om het onderlinge leren en de dialoog binnen en tussen de fieldlabs van PREVENT te versterken, zijn kartrekkers gestart met een nieuwe aanpak: schaduwen. In deze reflexieve onderzoeksmethode bezoeken zij elkaars werkpraktijk, steeds met een concrete ontwikkel-of praktijkvraag als vertrekpunt. Zo ontstaat er ruimte voor inspiratie, verdieping en reflectie over de grenzen van het eigen fieldlab heen.

Tijdens de fieldlabbijeenkomst op 21 mei 2025 werden de eerste ervaringen gedeeld. De koppels Utrecht Oost & Buurtcampus Zuidoost en Cartesius & Bajeskwartier wisselden hun inzichten met elkaar uit in een groepsgesprek.

Leervraag en inzichten

Een leervraag die in alle fieldlabs van PREVENT naar voren kwam, is hoe je duurzame relaties en samenwerkingen opbouwt met verschillende partners in de wijk. Wanneer betrek je wie – onderwijs, onderzoek, praktijk of bewoners – en hoe zorg je ervoor dat iedereen betrokken blijft? Het schaduwen leverde waardevolle inzichten op die de fieldlabs

verder kunnen helpen in de doorontwikkeling:

- **De verbindende kracht van de communitymanager**

Een communitymanager of wijkregisseur speelt een belangrijke rol in het verbinden van onderwijs, onderzoek en praktijk. Door goed aan te sluiten bij wat er leeft in de wijk en sensitief te zijn voor waar domeinen elkaar raken op vraagstukken en thema's, kan de communitymanager bruggen slaan tussen verschillende werelden. Het onderhouden van het netwerk, en het balanceren van belangen zijn een belangrijk onderdeel van de rol van community manager of regisseur. Veelvuldig wordt deze rol ingevuld door een docent vanuit een onderwijsinstelling. Dit vraagt echter om specifieke competenties die verder reiken dan die van een 'traditionele' docent. Het schaduwen heeft geleid tot een beter zicht op hoe deze rol te ontwerpen binnen een fieldlab.

- **De waarde van informele ontmoetingen**

Informele ontmoetingsvormen, zoals een lunchbijeenkomst of lunchwandeling, blijken effectief om partners – die normaliter niet met elkaar samenwerken – in de wijk met elkaar in contact te brengen. Deze laagdrempelige momenten bieden ruimte voor spontane uitwisseling wat bijdraagt aan meer zicht op elkaars rol in de wijk, wat bijdraagt bij aan een meer duurzame opbouw van een netwerk in de wijk.

- **Een convenant als richtinggevend kader**

Twee fieldlabs hebben een convenant opgesteld om gezamenlijke afspraken expliciet te maken en het gevoel van gedeeld eigenaarschap te versterken. Tegelijkertijd blijft het een niet-bindend document, en blijkt in de praktijk dat de naleving ervan onder druk komt te staan door andere prioriteiten van betrokkenen.

Vervolg

Uit de gevoerde dialoog blijkt dat de kartrekkers het schaduwen als een waardevolle leeractiviteit hebben ervaren. De uitwisseling leverde niet alleen uiteenlopende inzichten op, maar ook praktische handvatten voor de verdere ontwikkeling van de fieldlabs. Er is dan ook een duidelijke behoefte uitgesproken aan een vervolggesprek, zodra de volgende ronde van schaduwen heeft plaatsgevonden van andere fieldlabs van PREVENT. Het schaduwtraject laat zien hoe krachtig het is om samen te reflecteren op de praktijk en zodoende van elkaar te leren rondom duurzame samenwerking in de wijk.

Dialoog over competenties en leerbehoefte als docent in de wijk

Door Rixt Zuidema & Meta de Lange (PREVENT-onderzoekers)

In dit deel van de sessie hebben we een **prototype** van het ontwikkelde **competentieprofiel voor fieldlabs** voorgelegd. In dit competentieprofiel zijn de volgende 11 rollen beschreven: verbinder, organisator, innovator, grenswerker, docent, co-creator, change agent, kwaliteitsbewaker, strateeg, onderzoeker, professional. Het profiel bevat competenties die idealiter in elk fieldlab aanwezig zouden moeten zijn. Tijdens de sessie zijn we met elkaar in gesprek gegaan over de inhoud van het competentieprofiel: wat valt op en missen er nog competenties? Er werden enkele interessante aanvullingen gedaan, zoals bijvoorbeeld 'didactiek', 'ondernemerschap', 'sensitiviteit' en 'burgerschap' (het bewustzijn van maatschappelijke ontwikkelingen). Ook werd duidelijk dat grensganger een

belangrijke competentie is die in het fieldlab aanwezig moet zijn om een schakel te zijn tussen het fieldlab en je eigen organisatie, bijvoorbeeld een hogeschool. Ook hebben we de vraag gesteld of het profiel helpt als **reflectietool**: draagt het bij aan inzicht in welke competenties jullie al in huis hebben en waar nog **ontwikkelingsbehoeften** liggen? Hierop werd positief gereageerd. Elke deelnemer kon aangeven welke competenties aanwezig zijn binnen het fieldlab en waar nog leerbehoeften liggen. De inhoudelijke opbrengsten van deze sessie worden nog verder uitgewerkt en zullen gedeeld worden – evenals de stappen die we hierna gaan zetten om een professionaliseringsaanbod te realiseren. In elk geval werd al geopperd dat de tool multifunctioneel is en dat deze kan worden ingezet als dialooginstrument, nadat hij zowel inhoudelijk als qua vorm is aangepast.

Contact

Heeft u vragen naar aanleiding van deze rapportage? Neem dan contact op met één van de betrokken onderzoekers:

- Saskia Heins [saskia.heins@hu.nl] of Hanneke Kruize [hanneke.kruize@hu.nl] (Lectoraat Building Future Cities, Hogeschool Utrecht)
- Esther Wijma [esther.wijma@hu.nl] of Josien Engel [josien.engel@hu.nl]. (Lectoraat Beroepsonderwijs, Hogeschool Utrecht)
- Rixt Zuidema [rixz.zuidema@hu.nl], (Lectoraat Proactieve Zorg voor Thuiswonende Ouderen, Hogeschool Utrecht) of Meta de Lange [m.m.de.lange@hva.nl] (Lectoraat Stedelijk Sociaal Werk, Hogeschool van Amsterdam)
- Algemeen: Janna Bruijning [janna.bruijning@hu.nl] (Lectoraat Innovaties in de Preventieve Zorg, Hogeschool Utrecht) of Els Overkamp [els.overkamp@hu.nl] (Lectoraat Participatie, Zorg en Ondersteuning, Hogeschool Utrecht)

Meer informatie over het SPRONG-programma PREVENT (integrale Wijkgerichte Preventie) is te vinden op de website: <https://husite.nl/prevent/>